

PR. DR. IOAN PUIUL – REPER AL PREOȚIMII BUCOVINENE

ILIE MOLEA
Protopopiatul Rădăuți
iliuta.molea@yahoo.com

Pr. dr. Ioan Puiul – Image of the Bukovinian Priest

*(Abstract)**

The Orthodox priesthood from Bukovina played a particularly important role in the tumultuous history of the Beech Country, actively involving itself in many aspects of society. This is how it happens that among the personalities related to the major events in Bukovina there are also numerous priests worthy of mention who, through their cultural presence, as well as through the administrative zeal they proved, made feelings such as the love of the nation and country last over the centuries and also, the dignity and courage of the values confession. One of the priests who stands out in this sense is Father Staurophorus Archpresbyter Ioan Puiul, a Bukovinian from Pătrăuții Sucevei, a priest whose personality I want to evoke in this article. He was born in Pătrăuții Sucevei (1882), a place where he attended the first five primary classes. He will do his secondary studies at the Superior Gymnasium from Suceava, then attending the courses of the Faculty of Theology in Chernivtsi. Doctor in Dogmatic Theology of the same Faculty, he will attend specialization courses at the Roman Catholic Faculty of Theology in Vienna, as well as at the Protestant Faculty in Bonn. Following his complex training, throughout his life, the father will perform various functions aimed at enlightening and guiding others: religion teacher at the prestigious high schools in Câmpulung Moldovenesc and Rădăuți; priest in parishes such as Prisăcăreni, Ostra and “St. Nicolae” from Rădăuți; missionary inspector and dean of Rădăuți (1926–1934); reference advisor in the metropolitan administration of Bukovina. It is also worth mentioning that the father is the one who, together with other personalities of the time, initiated and completed the construction of the Cathedral of Rădăuți. Good liturgist, exceptional orator, missionary by vocation, author of several theological writings, Father Ioan Puiul also had secular concerns, being an animator of the cultural life of Rădăuți, being part of various cultural societies of the time. The pages that will follow are intended to be an offering of gratitude to this servant of God and, through him, to the entire Bukovinian clergy that honoured our Romanian nation and who, unfortunately, nowadays leaves himself imprinted by the dust of oblivion and carelessness.

Keywords: priesthood, missionary work, Rădăuți, Church, patriotism, performance, culture.

* Traducere: Ilie Molea.

(Rezumat)

Preoțimea ortodoxă din Bucovina a jucat un rol deosebit de important în istoria tumultuoasă a Țării Fagilor, implicându-se activ în mai toate laturile societății. Așa se face că printre personalitățile legate de evenimentele majore din Bucovina se numără și numeroși preoți vrednici de aducere aminte care, prin prestața lor culturală, precum și prin zelul administrativ de care au dat dovadă, au făcut să dăinuie peste veacuri sentimente precum dragostea de neam și țară, demnitatea și curajul mărturisirii valorilor. Unul dintre preoții care se evidențiază în acest sens este și părintele arhiepiscop stavrofor Ioan Puiu, bucovinean din Pătrăuții Sucevei, preot a cărei personalitate doresc să o evoc în cadrul acestui articol. Îmi propun să schițez un portret al părintelui, insistând asupra aspectelor importante din viața acestuia, o viață pusă în slujba Bisericii și a oamenilor. Se naște la Pătrăuții Sucevei (anul 1882), localitate în care va urma și primele cinci clase primare. Studiile secundare le va face la Gimnaziul Superior gr. or. din Suceava, urmând mai apoi cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți. Doctor în Teologie Dogmatică al aceleiași facultăți, va urma cursuri de specializare la facultățile de teologie romano-catolică din Viena și protestantă din Bonn. În urma formării sale serioase, de-a lungul vieții, părintele va îndeplini diferite funcții menite să lumineze și să îndrume și pe alții: profesor de religie la liceele de prestigiu din Câmpulung Moldovenesc și Rădăuți; preot în parohii precum Prisăcăreni, Ostra și „Sf. Nicolae” din Rădăuți; inspector misionar și protopop de Rădăuți (1926–1934); consilier referent în administrația mitropolitană a Bucovinei. Demn de precizat este și faptul că părintele este cel care, alături de alte personalități ale vremii, a inițiat și finalizat construcția Catedralei din Rădăuți. Bun liturghisitor, orator de excepție, misionar prin vocație, autor al câtorva scrieri teologice, Părintele Ioan Puiu a avut și preocupări laice, fiind un animator al vieții culturale rădăuțene, făcând parte din diferite societăți culturale ale vremii. Paginile care vor urma se doresc a fi un prinos de recunoștință față de acest slujitor al Domnului și, prin acesta, față de întregul cler bucovinean care a făcut cinste neamului nostru românesc și care, din păcate, astăzi se lasă amprentat de praful uitării și al nepăsării.

Cuvinte-cheie: preoțime, misionarism, Rădăuți, Biserică, patriotism, prestață, cultură.

DATE BIOGRAFICE. ANII TINEREȚII

Despre părintele Ioan Puiu nu s-a scris aproape deloc, cu excepția câtorva rânduri într-un articol uitat de vreme în paginile revistei teologice „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, din anul 1967, articol semnat de către preotul Gherasim Oreste¹. Referințe se regăsesc și în alte opere istorico-teologice², însă nu dispunem de o scriere de proporții care să-l omagieze pe Ioan Puiu.

¹ Gherasim Oreste, „Preot dr. Ioan Puiu”, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei. Revista oficială a Arhiepiscopiei Iașilor și a Episcopiei Romanului și Hușilor”, anul XLIII, nr. 9–10, 1967, pp. 633–634.

² Dimitrie Dan, *Rolul preoțimei bucovinene în menținerea românismului de la robirea (1775) la desrobirea Bucovinei (15 XI 1918)*, Cernăuți, 1925, p. 57; „Anuarul Mitropoliei Bucovinei pe anul 1937”, Cernăuți, 1937, pp. 24, 25, 26; Emil Satco, *Bucovina. Contribuții cultural-științifice. Dicționar*, IX, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2000, pp. 333, 334, 388; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, Iași, Editura Princeps Edit, 2004, pp. 279–280; Ioan-Paul Valenciu, *Preoțimea ortodoxă din Bucovina în timpul ocupației habsburgice (1775–1918)*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Suceava, Editura Arhiepiscopiei

Cercetând îndeaproape Fondul personal „Ioan Puiu”, aflat în arhiva Institutului „Bucovina” al Academiei Române, inventariindu-l, am ajuns la concluzia că părintele Puiu este o personalitate marcantă a preoțimii bucovinene, a cărei activitate s-a desfășurat pe mai multe planuri, făcând cinste orașului Rădăuți³, precum și Bisericii Ortodoxe din eparhia bucovineană.

Ioan Puiu s-a născut în ziua de 24 noiembrie/7 decembrie a anului 1882⁴, în comuna Pătrăuți (județul Suceava), ca fiu al lui Nicolai Puiu și al Casandrei (născută Turturean), ambii muncitori agricoli în aceeași comună⁵. Deși se naște într-o familie de simpli țărani, ale căror preocupări se reduceau la munca de zi cu zi a câmpului, copilul Ioan se simte atras de învățătură, dorind să-și instruiască sufletul și să-și șlefuiască mintea cu ajutorul dascălilor. Astfel, între anii 1890 și 1895, frecventează primele cinci clase primare la Școala primară mixtă din satul natal, studii pe care le aprofundează mai apoi în cadrul Liceului greco-oriental din Suceava, liceu pe care îl absolvă în anul 1904, prin susținerea examenului de maturitate⁶. Certificatul pe care tânărul Ioan îl primește la absolvire este foarte important mai ales pentru cei care doresc să cerceteze modul în care se făcea educația teologică la începutul veacului al XX-lea, precum și ce anume presupunea un „examen de maturitate” (echivalentul actualului examen de Bacalaureat). Astfel, aflăm că reușita presupunea susținerea a zece probe la diferite materii studiate în cursul anilor de liceu: religia, limba latină, limba elină, limba germană („ca obiect de predare”), limba română, geografia și istoria, matematica, fizica, științele naturale și, nu în ultimul rând, propedeutica filosofică. Pe toate acestea le-a trecut cu brio, fiindu-i eliberat certificatul de bacalaureat „pentru cercetarea unei Universități”⁷. Printre cei care semnează acest certificat se numără și profesorii Simion Florea Marian (religie), Vasile Bumbac (limba română) și Eusebie Popovici (propedeutica filosofică)⁸. În felul acesta, și-a pregătit accesul către prestigioasa Facultate de Teologie din Cernăuți, instituție în cadrul căreia avea să facă performanță.

Scrisoarea nr. 7714, din 27 noiembrie/10 decembrie 1904, îl prezintă pe tânărul Ioan ca student al facultății teologice din capitala bucovineană, înștiințându-l de

Sucevei și Rădăuților, 2016, p. 327; Marian Palade, *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă: arhierii, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei. Lexicon*, Pătrăuți, Editura Heruvim, 2012, pp. 243–244.

³ Certificatul de indigenat acordat de către primăria orașului Rădăuți este emis în data de 7 decembrie 1920. Institutul „Bucovina”, Fond *Dr. Ioan Puiu* (în continuare se va cita: I. B., Fond I. P.), d. 2, f. 1.

⁴ Conform *Extrasului din condica de naștere și botez a parohiei ortodox-române Pătrăuți pe Suceava (nr. 19/20 ianuarie 1941)*, pruncul Ioan a fost botezat ortodox în data de 27 noiembrie 1882, la trei zile după naștere, naș fiindu-i Nicolai Turturean. Serviciul religios a fost oficiat de către preotul paroh Teodor Danilovici. I. B., Fond I. P., d. 2, f. 4.

⁵ Certificatul nr. 1445/17 august 1937, eliberat de către primăria comunei Pătrăuți, atestă originea etnică română a părintelui Ioan Puiu. I. B., Fond I. P., d. 2, f. 2.

⁶ *Maturitats-Zeugnis*, zahl 28, Suczawa, 21 Juni 1904. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 1–2.

⁷ I. B., Fond I. P., d. 4, f. 3, 5.

⁸ *Maturitats-Zeugnis*, zahl 28, Suczawa, 21 Juni 1904. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 2.

faptul că este admis în cadrul Seminarului clerical arhiepiscopal, o instituție aflată în strânsă legătură cu Facultatea de Teologie, având menirea de a-i pregăti îndeaproape pe studenții care doresc să intre în rândul clericilor. Menționăm faptul că admiterea în Seminar presupunea o triere riguroasă a candidaților, fiind primiți doar cei cu „moralitate corespunzătoare și care vor face dovadă de studii cu atestatul de maturitate”⁹. Scrisoarea menționa următoarele: „Considerând propunerea venerabilului rectorat seminarial, făcută pe baza alegatelor petițiunii domniei tale, precum și a rezultatului examenului de admitere, te primim în seminariul clerical ort. or. arhiepiscopal, spre a te prepara ca [și] candidat de preuție. [...] Primirea definitivă a domniei tale în clirul acestei eparchii va depinde la timpul seu dela trebuința ce se va aera pentru completarea numerului recerut de preuți regulari și seculari în aceasta archidieceasa. Se înțelege de sine că pentru acea completare se vor preferi acei candidați care se vor destinge prin purtare bună religioasă – morală, prin conduită clericală exemplară, prin aplecare lăudabilă, prin zel și sporiu bun în studii, atât în obiectele teologice, cât și în cele bisericesti, precum și prin perfecționare în amândouă limbile bisericesti din această archidieceasă”¹⁰. Observăm, așadar, care erau condițiile accederii în slujirea preoțească la acea vreme, condiții pe care teologul Ioan Puiu le-a îndeplinit cu acrivie.

Pe parcursul studenției, a dat dovadă de multă seriozitate, conștiinciozitate și responsabilitate, acordând o atenție deosebită pregătirii sale atât intelectuale, cât și spirituale. Aceste aspecte se reflectă în rezultatele deosebite regăsite în diferite diplome și certificate primite în această perioadă¹¹. Atestatul de moralitate din vara anului 1908 (anul absolvirii facultății), document semnat de către Mihail Dracinschi, rectorul seminarului clerical, care arată purtarea pe parcursul anilor de studenție din cadrul Seminarului clerical (1904–1908), îl prezintă pe absolventul Ioan Puiu ca fiind un tânăr „cu o purtare morală lăudabilă”, calificându-se „pentru starea preoțească în mod eminent”¹². Acest fapt reiese și din „Absolutorium”-ul pe care proaspătul absolvent îl primește din partea conducerii Universității francisco-ioesefine, document care expune situația studentului în cele opt semestre parcurse¹³, precum și numele profesorilor care l-au instruit: Eusebiu Popovici, Vasile Tarnavschi, Zieglauer, Vasile Gheorghiu, Ștefan Saghin, Emilian Voiuțchi, Theodor Tarnavschi, Stefanelli și alții.

Prestanța intelectuală lăudabilă a lui Ioan Puiu se reflectă și în cele două studii teologice premiate de către Decanat, studii alcătuite în anii studenției. Astfel, în anul III universitar (1907), tânărul student realizează studiul istoric „Unirea de la Florența” pentru Seminarul de Istorie bisericească universală, sub conducerea

⁹ Ioan-Paul Valenciuc, *op. cit.*, p. 251.

¹⁰ I. B., Fond I. P., d. 4, f. 7.

¹¹ Certificatul nr. 20, din 26 iulie 1906 (distincție din toate materiile); Testimoniu de frecvență nr. 280, din 7/20 iulie 1908; Testimoniu de frecvență nr. 296, din 7/20 iulie 1908; Testimoniu nr. 343, din 17/30 iulie 1908; Absolutorium, 2 Marz 1909. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 9, 15, 16, 18, 20–21.

¹² Atestat de moralitate nr. 361, din 17/30 iulie 1908. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 19.

¹³ I. B., Fond I. P., d. 4, f. 20–21.

profesorului universitar Eusebiu Popovici. La cererea acestuia, lucrarea a fost premiată cu suma de 50 de coroane¹⁴. În anul IV (1908), alcătuieste studiul „Doctrina dogmatică a lui Atanasie cel Mare în scrierile: «Despre întruparea Cuvântului lui Dumnezeu» și «Către elini»”. Lucrarea a fost realizată în cadrul Seminarului de Teologie dogmatică, aflat sub coordonarea reputatului teolog Ștefan Saghin, fiind premiată cu suma de 30 de coroane¹⁵.

De subliniat este și importanța pe care părintele a acordat-o conduitei și aptitudinilor profesionale. Dovada în acest sens o reprezintă două atestate pe care le primește cu ocazia frecventării a două cursuri care aveau în prim-plan aspecte de conduită socială („hygiene privată și publică, despre procedura de scăpare în cazuri neașteptate de nenorocire și despre transportarea bolnavilor”¹⁶), precum și diferite aspecte din agronomie și horticultură¹⁷. Ambele documente îl arată ca fiind „foarte diligent”.

Activitatea prodigioasă a studentului Ioan Puiu a fost încununată cu obținerea titlului de Doctor în Teologie în anul 1910 (Universitatea „Franz-Joseph”, Facultatea de Teologie). Așa cum aflăm din diferite lucrări de specialitate¹⁸, acesta se obținea în urma a două examene exigente. Prin astfel de examene riguroase a trecut și cel la care facem referire, conform certificatelor nr. 323, din 19 martie 1909 și nr. 434, din 23 aprilie 1910¹⁹. Pe baza diplomei-certificat primită de Ioan Puiu în urma susținerii examenelor finale din cadrul studiilor doctorale, acesta este promovat Doctor în Teologie²⁰, în data de 23 aprilie 1910, din comisia de examinare făcând parte profesorii Carol Adler (rectorul universității), Vasile Gheorghiu (decanul

¹⁴ A se vedea scrisoarea-certificat nr. 33, din 31 iulie 1907. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 11.

¹⁵ A se vedea scrisoarea-certificat nr. 11, din 22 februarie 1908. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 13.

¹⁶ Testimoniu de frecventare nr. 296, din 7/20 iulie 1908. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 15.

¹⁷ Testimoniu de frecventare nr. 280, din 7/20 iulie 1908. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 16.

¹⁸ Ioan-Paul Valenciuc, *op. cit.*, pp. 246–249; Constantin Ungureanu, „Facultățile de la Universitatea din Cernăuți (1875–1919)”, în „Studia Universitatis Moldaviae”, nr. 4 (104), 2017, pp. 88–92.

¹⁹ I. B., Fond I. P., d. 4, f. 22, 24, 32. Toate aceste examene sunt atestate prin Certificatul nr. 904/948, din data de 17 iunie 1948.

²⁰ Pentru frumusețea și importanța textului, redăm conținutul diplomei doctorale: Q.F.F.F.Q.S. SUMMIS AUSPICIIS AUGUSTISSIMI IMPERATORIS AC REGIS FRANCISCI JOSEPHI I NOS CAROLUS ADLER IURIS DOCTOR, IURIS CIVILIS, COMMERCIALIS ET CAMBIALIS PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS H.T. UNIVERSITATIS LITTERARUM CZERNOVICIENSIS RECTOR MAGNIFICUS BASILIUS GHEORGHIU THEOLOGIAE DOCTOR, STUDII BIBLICI N.T. PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS ORDINIS THEOLOGORUM H.T. DECANUS BASILIUS TARNAWSKI THEOLOGIAE DOCTOR, STUDII BIBLICI V.T. PROFESSOR PUBLICUS ORDINARIUS PROMOTOR RITE CONSTITUTUS IN VIRUM DOCTISSIMUM AC REVERENDISSIMUM JOANNEM PUIUL ORIUNDUM A PETROUTZ (PĂTRĂUȚI) IN BUCOVINA POSTQUAM EXAMINIBUS LEGITIMIS LAUDABLEM IN UNIVERSA THEOLOGIA DOCTRINAM PROBAVIT, DOCTORIS SANCTAE THEOLOGIAE NOMEN ET HONORES IURA ET PRIVILEGIA CONTULIMUS IN EIUSQUE REI FIDEM HASCE LITTERAS UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS CURAVIMUS. CZERNOVICIIS DIE XXIII. MENSIS APRILIS ANNI MCMX. I. B., Fond I. P., d. 4, f. 28.

Facultății de Teologie) și Vasile Tarnavschi (profesorul „îndrumător-promotor” al tânărului „cel mai de seamă teolog veterotestamentar ortodox român”²¹). De-a lungul timpului, și-a perfectat cunoștințele teologice prin frecventarea câtorva cursuri speciale, organizate pentru diferite domenii de interes teologic, unele dintre acestea desfășurându-se în cadrul universităților de prestigiu din străinătate. Astfel, conform Certificatului nr. 1064, eliberat de Facultatea de Teologie din Cernăuți, în data de 19 iunie 1925, acesta a frecventat un curs special pentru îndrumare misionară și sectologie, examenul final având loc înaintea unei comisii formate din profesori de teologie, sub președinția mitropolitului²², profesorul coordonator fiind bucovineanul născut în Straja, Nicolae Cotos²³. Totodată, nu putem trece cu vederea studiile de specializare (Teologie pastorală – misionarism, sectologie, ocrotirea socială, istoria artelor, apologetică și filosofie) audiate la Facultatea romano-catolică din Viena și cea protestantă din Bonn am Rhein, părintele beneficiind în acest sens de o bursă acordată de conducerea Facultății de Teologie din Cernăuți. Referitor la perioada studiilor din străinătate (semestrul II din anul universitar 1928–1929), Ioan Puiu afirmă următoarele: „În acest timp am avut ocazia ca să discut în contradictoriu cu profesorii de specialitate, atât la seminariile practice, cât și particular, la vizitele făcute acasă la dâșii, diferite chestiuni teologice, în general, cât și în profilul deosebirilor confesionale”²⁴. Printre profesorii cu renume audiați se numără Emil Ludwig Friedrich Pfennigsdorf (profesor protestant de teologie practică) și cunoscutul orientalist Carl Anton Baumstark. Pe lângă cursurile audiate în cele două metropole din imperiu, Ioan Puiu a întreprins și câteva călătorii de studiu, vizitând diferite obiective turistice din orașe culturale precum Köln, München, Berlin, Potsdam, Charlottenburg, Paris, Saint Germain, Saint Denis, vizite povestite în detaliu în autobiografia sa²⁵.

După finalizarea doctoratului, în data de 9/22 mai 1910, se căsătorește cu Domnica Dumbravă, fiica lui Gavriil și a Mariei (născută Popa) Dumbravă din Stulpicani. În acest sens, o emisă a Consistoriului arhiepiscopesc al Bucovinei (nr. 3932, din 28 aprilie/11 mai 1910) aduce la cunoștința proaspătului absolvent de Teologie acordarea binecuvântării în vederea căsătoriei, cu precizarea că primirea în cler se va face atunci când va exista un post vacant²⁶. Din această căsătorie s-au născut cinci copii: Felicia (1911), Radu (1912), Letiția (1917), Sextil (1918) și Lidia (1923). Radu și Letiția au decedat de timpuriu²⁷.

²¹ Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ediția a II-a, revăzută și întregită, București, Editura Enciclopedică, 2002, p. 487.

²² *Ibidem*, f. 31.

²³ Pentru mai multe informații referitoare la profesorul Nicolae Cotos, a se vedea Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 135.

²⁴ Pr. dr. Ioan Puiu, consilier referent mitropolitan î.r. în Rădăuți, *Fișa personală*, în Ioan Puiu, *Concordanță biblică* (în continuare se va cita: Ioan Puiu, *Concordanță biblică*), carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2018, pp. VII–VIII.

²⁵ *Ibidem*, pp. VIII–IX.

²⁶ I. B., Fond I. P., d. 3, f. 1.

²⁷ *Idem*, d. 1, f. 1.

Ioan Puiu susține examenul de capacitate pentru catedra de religie în cadrul școlilor secundare și similare, obținând calificativul „foarte apt”²⁸ (Certificatul nr. 6637, din 17/30 iulie 1910). Începând cu data de 16 septembrie 1910, este profesor suplinitor în cadrul Liceului de Stat din Câmpulung Moldovenesc (Certificatul nr. 11559, din 19 septembrie 1910, emis de Consiliul școlar i.r. al Țării), post în care va profesa până în data de 31 august 1912²⁹. În această perioadă, profesorul Ioan Puiu a fost hirotonit diacon (luni, 5 decembrie 1911) și preot (miercuri, 7 decembrie 1911), de către mitropolitul dr. Vladimir de Repta³⁰. Într-o notă pe care directorul liceului din Câmpulung o adresează profesorului Ioan Puiu cu ocazia eliberării sale din funcție, citim următoarele: „Fiind el numit preot-cooperator parohial, direcțiunea subsemnată se vede obligată să-l desărcineze din serviciul de până acum. Îi exprimă pentru serviciile acestei instituții, prin 2 (doi) ani întregi, în mod foarte conștiincios, punctual, credincios și cu succes, în clasele I-a și a II-a ale gimnaziului, cele mai călduroase mulțumiri și cea mai deplină recunoștință”³¹. Aceste cuvinte sunt sugestive pentru ceea ce a însemnat activitatea tânărului profesor în cadrul gimnaziului din Câmpulung.

ACTIVITATEA PREOȚEASCĂ

Parohiile în care teologul Ioan Puiu a activat ca preot sunt: Prisăcăreni cu Carapciu pe Siret (județul Storojineț), Ostra (județul Câmpulung Moldovenesc), Rădăuți, peste tot lăsând un nume bun, fiind apreciat de către enoriași. Prima parohie în care a slujit a fost Prisăcăreni cu Carapciu pe Siret, județul Storojineț. Întrucât era încă profesor la Liceul de Stat din Câmpulung, neputând părăsi acest post la mijlocul anului școlar, proaspătul hirotonit a primit un concediu de șase luni, cu bunăvoința parohului Atanasie Gherman, pentru a-și rezolva situația.

Scrisoarea de numire ca preot de ajutor (nr. 10324, din 28 ianuarie/10 Fauer 1912), adresată nou-hirotonitului Ioan Puiu, conține câteva sfaturi pe care acesta le-a săpat adânc în suflet, reprezentând ghidul de bună practică din timpul întregii sale vieți. Printre altele, era îndemnat astfel: „Intrând în serviciul bisericii ca păstoriu de suflete, sperăm că cucernicia ta, conștient de înalta demnitate a preuției și de aleasa chemare a păstoriei de suflete, vei fi totdeauna și întru toate pătruns de credință vie și de pietate adevărată întru împlinirea celor sante după așezămintele sântilor părinți. Neîncetat și neabătut vei vesti cuvântul lui Dumnezeu, predicând și

²⁸ *Ibidem*, f. 2.

²⁹ *Idem*, d. 5, f. 1, 8.

³⁰ A se vedea scrisoarea de chemare la hirotonie, datată 2/15 decembrie: „Stimate d-le doctor! Excelența Sa d-l Mitropolit dorește să te chirotonească în diacon luni, în 5/18, eară în presviter miercuri, în 7/20 decembrie a.c. Te rog, să-mi scrii imediat, eventual să-mi telegrafezi, de ți-i posibil să vii duminică cu trenul care sosește aici la amezăzi, ca să fii duminică la 4 oare p.m. la vecernie în capela arhiepiscopală. Locuință poți căpăta în reședință. Miercuri va fi hirotonit V. Corvin în diacon. Te rog, răspunde-mi imediat”. I. B., Fond I. P., d. 6, f. 1.

³¹ *Idem*, d. 5, f. 9.

catechizând cu conștiință curată și cu devotamânt sunt după doctrina bine determinată a bisericii noastre dreptcredincioase. Din toată inima și cu zelul și abnegăciunea unui adevărat păstor vei direge și conduce cu cuvânt și cu faptă pre creștini pe calea mântuirii, atât spre binele lor timpural, cât și mai ales cel etern. Eară prin viețuirea religioasă-morală a cucerniciei tale în familie și în lume, prin purtarea deamă, înțeleaptă și modestă față cu tot omul, prin bunăcuviință preuțească manifestată la tot pasul cucerniciei tale, prin stricta și conștiincioasa împlinire a tuturor datorințelor de creștin, preut și cetățean, prin ascultarea și supunerea sinceră către superiori, prin modestia și afabilitatea către semeni și prin bunăvoință cordială, răbdarea îndelungată și caritatea creștinească către cei inferiori vei fi exemplu viu pentru toți, ca tot cel ce va vede faptele tale să mărească pre Tatăl, cel ce este în ceriuri, eară cucernicia ta să te învrednicești odinioară a auzi sentința dreptului judecătoriu: servitoriu bun și credincios, peste puțin ai fost pus, peste multe te voiu pune, întră întru bucuria Domnului tău³².

Din cauza lipsei unei locuințe, Ioan Puiul este transferat în parohia Ostra, ocupând postul vacant de exposit parohial (decretul nr. 4063, din 15/28 iunie 1912)³³. Scrisoarea de mulțumire și recunoștință (nr. 240, din 29 iunie/12 iulie 1912) pe care parohul Atanasie Gherman i-o adresează părintelui Ioan Puiul la plecarea sa din Prisăcăreni este sugestivă în conturarea unui portret al personalității acestuia: „Ven. Sale, domnului dr. Ioan Puiul cooperador, fiind numit prin înaltul decret consistorial din 15/28 iunie 1912, nr. 4063, exposit parochial la Ostra, cu mult regret suntem necesitați a te desrădica cu ziua de astăzi din postul de cooperador în această enorie, unde din cauza lipsei de locuință nu poți rămânea, însă unde ai fost dorit de toți ca să rămâi, căci prin zelul și tactul deosebit al sântiei tale ți-ai asigurat încrederea și iubirea tuturor. Desrădicându-te din serviciul de până acum spre a fi [rânduit] în cel de exposit parochial în Ostra, subsemnatul parochiat îți exprimă lauda și recunoștința sa pentru serviciile prestate în această enorie, unde cu toate că n-ai putut locui stabil din cauza lipsei totale de locuință, totuși te-ai prezentat totdeauna de câte ori am avut nevoie de serviciile d-tale și ți-ai asigurat aice cel mai bun nume ce și-l poate dobândi un adevărat păstor de suflete³⁴. Un astfel de renume a fost dobândit într-un timp de numai șase luni, perioadă în care Ioan Puiul se afla în concediu.

În cei doi ani și jumătate cât a slujit în parohia Ostra (28 iunie 1912 – 10 decembrie 1914) s-au întreprins diferite lucrări de renovare și întreținere la nivelul bisericii și a casei parohiale, împletindu-se în chip armonios slujirea administrativ-gospodărească cu cea liturgică. Despre aceasta, mărturisește chiar el, astfel: „În Ostra am reparat clădirea bisericii, înlocuind acoperișul de șindrilă deteriorat (șubred) cu unul de tablă, blăbind pereții exteriori ai bisericii și împrejmuind cu un gard de ștahete teritoriul (curtea și grădina) pe care se află biserica. În același timp

³² Idem, d. 7, f. 1–2.

³³ *Ibidem*, f. 5.

³⁴ *Ibidem*, f. 6.

am pregătit scânduri de paltin pentru acoperirea pardoselii de lespezi din interior cu material lemnos. Tot atunci am reparat câteva camere la casa parohială și am făcut, din material pus la dispoziție gratuit de parohieni, o bucătărie de vară în curtea casei parohiale. Serviciul divin îl pregăteam și cu săvârșirea regulată a rânduiei vesperei înspre ziua duminicii sau sărbătorii și în ziua acestora, când la a doua vespere făceam catehizație predicând sau citind scrieri de educație religioasă³⁵. Toate acestea au fost împlinite cu abnegație, într-un context destul de dificil, înfruntând vicisitudinile istoriei (începutul Primului Război Mondial³⁶), precum și îndărătnicia unor localnici. Pe lângă acestea, amintim și faptul că începând cu data de 2 noiembrie 1912, Ioan Puiu este ales în funcția de director al Casei Însotirii de Păstrare și Credit pentru Ostra³⁷.

Într-un document al serviciilor secrete românești despre Bucovina anilor 1915–1916, *Dosarul relativ la Bucovina. Organizația ei*, publicat de către preotul-istoric Dumitru Valenciuc, în anul 2018, Ioan Puiu, care la începutul anului 1915 încă se afla la Ostra, este caracterizat ca fiind „om foarte cinstit și român foarte bun și de încredere”³⁸. Despre Ostra se consemnează că „satul se întinde în direcție de la nord spre sud, locuit în parte covârșitoare de străini, dușmănoși aspirațiilor românești. Oamenii sunt cam peste tot bețivi și leneși. Cu atât mai de folos este prezența preotului Ioan Puiu, dr. în teologie, om foarte cinstit și român foarte bun și de încredere. De la el se vor putea lua amănunțite deslușiri asupra acestei comune”³⁹. Aceste câteva cuvinte arată patriotismul și corectitudinea care-l caracterizau pe Ioan Puiu, calități indispensabile unui slujitor al altarului.

Prin adresa nr. 8126, din 27 noiembrie/10 decembrie 1914, este transferat în postul vacant de preot de ajutor I pentru parohia din Rădăuți⁴⁰, post în care va fi numit începând cu data de 18/31 martie 1915, activând în această calitate până la finele lunii decembrie a anului 1922 (conform unei însemnări aparținând părintelui, acesta a fost „desrădicat” din funcție în 25 februarie 1923, în Duminica Ortodoxiei)⁴¹. Transferul în parohia „Sf. Nicolae” din Rădăuți nu a fost întâmplător, ci chiar providențial, în cei aproape zece ani de păstorire părintele Puiu aducând „bogate roade duhovnicești”⁴² în folosul parohienilor, dar și a întregii societăți. Acest fapt a făcut să acceadă rapid în funcții înalte din cadrul administrației eparhiale bucovinene.

³⁵ Ioan Puiu, *op. cit.*, pp. XI–XII.

³⁶ Scrisoarea nr. 8217, din 17/30 decembrie 1914, aparținând Consistoriului eparhial, ia act „spre plăcută știință” „de activitatea părintelui pentru soldații de pe câmpul de luptă”. I. B., Fond I. P., d. 8, f. 9.

³⁷ A se vedea Procesul-verbal din 2 noiembrie 1912. I. B., Fond I. P., d. 8, f. 3.

³⁸ Dumitru Valenciuc, *1916 – dosar relativ la Bucovina și organizația ei*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2018, p. 44.

³⁹ *Ibidem*, p. 154.

⁴⁰ I. B., Fond I. P., d. 8, f. 6.

⁴¹ *Idem*, d. 10, f. 27.

⁴² Gherasim Oreste, *op. cit.*, p. 633.

În data de 6 octombrie 1925, prin Decretul mitropolitan nr. 519 (confirmat prin Înalțul Decret Regal nr. 2820, din 16 octombrie 1925), Ioan Puiu este numit inspector-misionar, calitate în care va activa începând cu 1 noiembrie 1925. Jurământul părintelui profesor înainte de a prelua această funcție a fost depus în data de 19 octombrie 1925, înaintea mitropolitului Bucovinei, Nectarie Cotlarciuc.⁴³ Conform Regulamentului pentru funcționarea inspectorilor misionari ai Mitropoliei Bucovinei, aprobat prin Înalțul Decret Regal nr. 576, din 19 Februarie 1925, publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 61, din 17 martie 1925, pp. 2818, 2819⁴⁴, atribuțiile inspectorilor misionari, împărțite în trei categorii (didactice, pastorale și cultice, disciplinar-administrative), presupuneau următoarele: – pastorația sub toate aspectele; – inspectarea învățământului religios în școlile primare și secundare; – catehizarea tineretului adult; – predicarea la serviciile religioase; – inspectarea gestiunii oficiilor parohiale și protopopești; – organizarea de activități/servicii misionare; – colaborarea la revistele „Candela” și „Credința”; – verificarea disciplinei preoților sub toate aspectele acesteia (ținuta morală, înfățișarea exterioară, tactul pastoral ș.a.); – verificarea inventarelor parohiale și a bibliotecilor; – participarea și prezidarea conferințelor pastorale din circumscripțiile lor. Așa cum reiese din documentele care s-au păstrat, și-a însușit aceste atribuții cu toată seriozitatea și devotamentul, făcându-se pildă vrednică de urmat pentru slujitorii de astăzi ai bisericii.

Conform actului consistorial nr. 9699, din 1 noiembrie 1925 (semnat de către episcopul vicar Ipolit Vorobchievici), jurisdicția inspectorului misionar Ioan Puiu cuprindea parohiile din protopopiatele Cernăuți (exceptând orașul Cernăuți), Rădăuți, Storojineț și Vicove⁴⁵. Referitor la activitatea sa ca inspector misionar, acesta afirmă următoarele: „Mitropolia Bucovinei a fost împărțită mai întâi în trei și după scurt timp în două circumscripții inspectorale. Prima circumscripție a subsemnatului a fost: Protopopiatul Cernăuți (afară de orașul Cernăuți), Rădăuți, Storojineț și Vicov; într-a doua serie i s-au adăugat: Ceremușul, Coțmani (Cozmeni) și Zastavna (Nistrului) și Cernăuții pe jumătate (parohiile Sf. Nicolai, Mănăstiriștea și Roșa, Spitalele). Între aceste obligații era și asistența la conferințele și adunările protop[iatului]. Conferința celor trei inspectori a alcătuit un regulament pentru cercurile misionare. Fiecare protopopiat s-a împărțit în câte 4–6 cercuri misionare. Un păstor de cerc avea conducerea acestuia. Se săvârșeau periodic slujbe în sobor de preoți din parohiile vecine (mai ales unde funcționau doi titulari), la care se țineau câte două predici. La acestea participau inspectorul misionar și protopopul. Subsemnatul am inspectat cel puțin o dată anual orice unitate pastorală din circumscripția proprie, ba în substituție și regiunea colegului concediat din motive de studii sau pentru boală. În felul acesta am vizitat toate parohiile din marginile Sf. Mitropolii. [...] Tot așa am participat la toate conferințele protopopești, precum și la adunările Societății clerului ort. rom. din

⁴³ I. B., Fond I. P., d. 11, f. 3.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 7–9.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 10.

Bucovina și ca delegat la ședințele Asociației clerului ort. rom. din Patriarhia Română, ținute la București⁴⁶. Totodată, notăm și participarea părintelui la târnosirea Catedralei din Bălți (mai 1935), precum și susținerea unor lucrări cu tematică pastorală în cadrul soboarelor misionare din Arad (1928), Chișinău (1929), Cernăuți (1930) și Chișinău (1933)⁴⁷, lucrări apreciate de către superiori.

Veridicitatea aspectelor evidențiate mai sus poate fi confirmată de registrul cu procesele-verbale, alcătuit de Ioan Puiu în cadrul ședințelor pastorale desfășurate pe parcursul anilor 1929–1935, pe care l-am găsit în arhiva protopopiatului Rădăuți, așteptând parcă scoaterea sa la lumină. Cercetând acest registru cu valoare de document, putem deduce trăsăturile definitorii ale acestuia: conștiinciozitate, eleganță, seriozitate, sobrietate, cultivare, organizare, coerență, claritate, aspecte deduse din scrisul artistic, bine organizat, cu o structură bine conturată, din care transpare mereu atenția la detalii și la elucidarea problemelor propuse spre a fi dezbătute. Cu atât mai mult cercetătorul află modul în care se desfășurau, la acea vreme, ședințele cercurilor pastorale, familiarizându-se cu problemele care frământau poporul ortodox bucovinean și cum anume încercau preoții soluționarea acestora.

Pe lângă îndatoririle de inspector misionar, Ioan Puiu a prestat servicii auxiliare la Secția Economică a Consiliului Eparhial (1 septembrie 1934 – 31 ianuarie 1935), precum și în cadrul Secției Culturale din acest for (1 februarie – 31 ianuarie 1936), servicii lăudate și apreciate astfel: „Având în vedere că în acest timp P.C. ta te-ai achitat cu zel și acuratețe de îndatoririle cu care ai fost însărcinat, documentând multă pricepere și deosebită râvnă, precum și arătând în această funcție tactul social cuvenit, Consiliul eparhial împlinește numai o datorie plăcută, exprimându-ți Prea Cucerniciei Tale recunoștința binemeritată și dorindu-ți ca și de acum înainte [...] să ai același succes la îndeplinirea serviciului încredințat”⁴⁸.

Prestigiul și respectul de care se bucura inspectorul Ioan Puiu în rândul preoțimii bucovinene reiese și din aceea că este ales membru în Adunarea Eparhială a Bucovinei, de către colegiul electoral preoțesc din cercul Solca, în 9 noiembrie 1925⁴⁹. Alegerea este validată în ședința Adunării eparhiale din 28 noiembrie 1925, fiind aprobată de către mitropolitul Nectarie Cotlarciuc prin Decretul nr. 618, din 30 noiembrie 1925. A activat în această postură în perioada 1926–1931⁵⁰. Depunerea jurământului de serviciu ca membru al Consiliului eparhial a avut loc în data de 10 decembrie 1925, în sala de ședințe a Mitropoliei⁵¹.

Ca o încununare a meritelor părintelui Ioan Puiu, în data de 1 aprilie 1926 este numit protopop al Rădăuților, funcție deservită până în 30 septembrie 1934⁵². În această perioadă de aproximativ opt ani, ca protopop, a continuat să dovedească

⁴⁶ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XII.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ I. B., Fond I. P., d. 16, f. 9.

⁴⁹ Vezi Mandatul din 9 noiembrie 1925. I. B., Fond I. P., d. 11, f. 11.

⁵⁰ I. B., Fond I. P., d. 11, f. 12.

⁵¹ *Ibidem*, f. 14.

⁵² Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XI.

un spirit activ, fiind implicat în toate laturile societății, urmărind bunul mers al bisericii din zona Rădăuților, împletind armonios slujirea pastoral-misionară cu cea administrativ-culturală (aceasta o dovedesc ședințele la care adesea asista, luând hotărâri ferme⁵³, precum și activitățile culturale organizate în această perioadă).

În perioada iunie 1927 – 31 decembrie 1928, suplinește și postul de protopop al Siretului⁵⁴. Totodată, conform adresei nr. 4509/28, din 17 iunie 1928, este numit de către mitropolit membru în Comitetul de administrație al Casei de Economie, Credit și Ajutor ca delegat al Secției administrativ-bisericești a Consiliului eparhial⁵⁵.

Nu trebuie trecut cu vederea faptul că în perioada activării părintelui Puiul ca protopop are loc o rearondare a protopopiatelor din eparhia bucovineană. În acest sens, adresa nr. 523, din 18 decembrie 1928, semnată și trimisă acestuia de către mitropolitul Nectarie Cotlarciuc, expune câteva informații importante. Întâi de toate, aflăm că în ședința Adunării eparhiale din data de 7 septembrie s-a votat „o regulare nouă a protopopiatelor”, Arhidieceza Bucovinei împărțindu-se în zece protopopiate, „desființându-se împărțirea anterioară în 12 decanate, făcută în baza rezoluțiunii împărătești din 24 octombrie 1843, ca una care nu mai corespunde recerințelor timpului”⁵⁶. Din însemnarea mărginașă aflată pe prima pagină a adresei (după forma scrisului, aceasta aparține părintelui Ioan Puiul), aflăm că reîmpărțirea protopopiatelor a fost alcătuită chiar de el, fiind aprobată de către Secția bisericească a Consiliului eparhial. Totodată, mitropolitul îl înștiințează că este desărcinat din „funcțiunea de administrator al protopopiatelor Rădăuți și Siret”, numindu-l „în mod provizor” protopop al protopopiatului Rădăuți „în cadrele noi”, având sub jurisdicție următoarele parohii: Burla, Frătăuții Vechi, Horodnicul de Jos, Horodnicul de Sus, Marginea, Milișăuți, Rădăuți, Satu Mare, Sucevița, Volovăț, Bilca, Câmpulung Rusc, Chiselițeni, Coniatin, Dihteniț, Gălănești, Gura-Putilei, Iablonița, Plosca, Putila, Putna, Sadău, Sălășeni, Serghieni, Seletin, Straja, Șipotele Sucevei, Torăceni, Vicovu de Jos, Vicovu de Sus și Voitin⁵⁷. După alte câteva aspecte de ordin administrativ care i se aduc la cunoștință, în finalul scrisorii mitropolitul precizează următoarele: „Având convingerea că P.C. voastră veți dezvolta și de acum înainte aceeași activitate zeloasă în interesul bisericii, preoțimei și al credincioșilor, vă trimitem binecuvântarea noastră arhierescă”⁵⁸.

Tot în această perioadă (anul 1930, de Sfintele Paști), Ioan Puiul a organizat un pelerinaj în Țara Sfântă (Israel), la care a participat și mitropolitul Nectarie Cotlarciuc, împreună cu alți 118 pelerini⁵⁹, „prilejuind astfel multor clerici și

⁵³ A se vedea, de pildă, invitația adresată părintelui de către prefectul județului Rădăuți, de a lua parte la ședința Consiliului județean din luna iunie a anului 1927. I. B., Fond I. P., d. 11, f. 18.

⁵⁴ Ioan Puiul, *op. cit.*, p. XI.

⁵⁵ I. B., Fond I. P., d. 11, f. 20.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 21.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Ioan Puiul, „Un pelerinaj român la Ierusalim” (în continuare se va cita: Ioan Puiul, *Un pelerinaj român la Ierusalim*), extras din „Candela”, anul XLI, nr. 4–6, 1930.

mireni bucuria duhovnicească de a călca pe urmele Mântuitorului”⁶⁰. De menționat este că „după înfăptuirea unirii noastre naționale, acesta este al doilea pelerinaj român mai numeros la Locurile Sfinte”⁶¹.

Subliniem faptul că mandatul inițial de protopop presupunea încetarea funcției în data de 31 decembrie 1933, însă, conform Decretului nr. 851, din 1 ianuarie 1934, este reales protopop al Rădăuților pentru un al doilea mandat de cinci ani (până la data de 31 decembrie 1938). Cel de-al doilea mandat nu a fost finalizat, acesta fiind numit între timp în funcții mai înalte din cadrul administrației eparhiale⁶²: din 1 octombrie 1936 – supleant al consilierului referent în Comitetul de direcție al Fondului bisericesc ort. rom. al Bucovinei (Decretul nr. 8851, din 23 septembrie 1936)⁶³, iar de la 1 noiembrie 1936 – consilier referent provizor al Secției administrative bisericești a Consiliului eparhial ort. rom. al Bucovinei (Decretul nr. 12061, din 1 noiembrie 1936)⁶⁴, ambele funcții fiind ocupate în timpul păstoririi mitropolitului Visarion Puiu.

Actul de detașare a lui Ioan Puiu (nr. 891, din 31 ianuarie 1936) la Secția administrativă-bisericească a Consiliului eparhial motivează această mutare în felul următor: „Având în vedere cerințele timpului, care impun o mai corespunzătoare organizare a serviciilor administrative metropolitane, te detașăm pe P.C. ta la Secția administrativă-bisericească a Consiliului Eparhial în calitate de colaborator al păr. consilier referent Emilian Vasilescu”⁶⁵. Numirea în postul de consilier referent provizor al Secției administrative bisericești a Consiliului eparhial a fost confirmată prin votul Adunării eparhiale din data de 27 martie 1937 (Ordinul Mitropoliei Bucovinei nr. 4573/37, din 27 aprilie 1937)⁶⁶. Definitivarea în acest post va avea loc în data de 1 ianuarie 1942, prin Decretul nr. 11230, din 30 decembrie 1941, semnat de către mitropolitul Tit Simedrea.⁶⁷ Această numire în funcția de consilier referent se datorează, printre altele, și faptului că de fiecare dată acesta „a depus multă conștiinciozitate, pricepere și râvnă în serviciu”⁶⁸. De aceea, în anul 1934 este ales președintele Comisiei de control „pentru controlarea gestiunii Fondului bisericesc ort. rom. al Bucovinei”, până în anul 1936, când membrii Comisiei, aflați sub conducerea lui Ioan Puiu, prezintă în fața Adunării eparhiale „un raport pe 100 fețe de coală dactilografiate”, sistematizat de către acesta, pentru care este apreciat cu recunoștință⁶⁹.

⁶⁰ Gherasim Oreste, *op. cit.*, p. 633.

⁶¹ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. 5.

⁶² I. B., Fond I. P., d. 11, f. 23. A se vedea și scrisoarea de mulțumire primită de părintele Ioan Puiu din partea Consiliului Eparhial pentru activitatea prestată ca protopop al Rădăuților: „Consiliul Eparhial [...] se simte plăcut îndatorat a-ți exprima prin prezenta mulțumita și recunoștința sa binemeritată pentru activitatea de tot rodnică dezvoltată timp de opt ani și jumătate în această funcțiune [...]”. I. B., Fond I. P., d. 16, f. 6.

⁶³ Idem, d. 11, f. 24.

⁶⁴ *Ibidem*, f. 25.

⁶⁵ Idem, d. 12, f. 1.

⁶⁶ Ioan Puiu, *Concordanță biblică*, p. XI.

⁶⁷ I. B., Fond I. P., d. 12, f. 8–10.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 10.

⁶⁹ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XIII.

În timpul activității ca membru-consilier al Adunării eparhiale, părintele Ioan Puiu a mai îndeplinit următoarele sarcini: inspectarea parohiilor și a protopopiatelor din episcopia sufragană a Maramureșului (1938); în perioadele noiembrie 1944 – martie 1945 și mai – decembrie 1946 a fost delegat al Mitropoliei în diferite comisii la Ministerul Cultelor, reprezentând „interesele de serviciu în chestiuni referitoare la preoții din Bucovina, sub aspectul conduitei politice și refugiului în alte eparhii din țară”; delegat al Mitropoliei la București, spre a semna, în numele preoțimii bucovinene, actul de constituire al Asociației preoților democrați, înființată la sugestia Ministerului Cultelor; reprezentant al Mitropoliei la diferite congrese, întruniri (preoțești, învățătořești) și serbări naționale (comemorarea Hurmuzăcheștilor la Cernauca ș.a.)⁷⁰

Un eveniment notabil din această perioadă a vieții îl reprezintă călătoria în Polonia, ca însoțitor al mitropolitului Visarion Puiu, care, la rândul său, era atașat al misiunii diplomatice și bisericești condusă de către patriarhul dr. Miron Cristea, la acea vreme Președinte al Consiliului de Miniștri al României. Câteva dintre detaliile acestei călătorii le aflăm din autobiografia părintelui: „Mitropolitul Varșoviei, șeful Bisericii ortodoxe-ucrainene din Polonia, a primit delegația Bisericii ortodoxe-române în catedrala din capitala Poloniei. S-au rostit cuvântări în limbile polonă și română, tâlcuite. A doua zi a avut loc o recepție la Palatul Sf. Mitropolii. Subsemnatul am primit o iconiță a Maicii Domnului ferecată în platină și Crucea de Aur – pentru Merit (poloneză), nostrificată în 1939 de Guvernul român. În timpul petrecut acolo am vizitat Facultatea de Teologie ort. și alte instituții bisericești. Delegația diplomatică, în frunte cu ministrul-președinte, patriarhul dr. Miron Cristea și cu d-l I. Broșu din Ministerul de Externe român, a făcut vizită la Ministerul de Externe polonez. În seara ultimei zile de petrecere în Varșovia și delegații Patriarhiei române au participat la dineul dat de Ministrul de Externe Beck. Cum fiecare din ei a vorbit în limba sa maternă, textul cuvântărilor lor se afla tipărit în limba celuilalt orator în broșuri, dintre care câte un exemplar stătea pe masă la dispoziția fiecărui invitat la dineu”⁷¹.

Deși multă vreme a ocupat diferite funcții administrative, Ioan Puiu nu a uitat de responsabilitatea slujirii preoțești, „altarul și amvonul” rămânând „pe primul plan al preocupărilor sale, fiind un pasionat liturghisitor și un însuflețit predicator”⁷².

ACTIVITATEA SOCIALĂ

În anul 1909, chiar dacă era ocupat cu pregătirea pentru examenul rigoros II (în vederea finalizării studiilor doctorale), acceptă alegerea ca președinte al Cabinetului de lectură din Stulpicani, județul Câmpulung Moldovenesc, propunându-și „să mute jocul tineretului de la cârciumă, unde se întâmplară multe nenorociri, din

⁷⁰ *Ibidem.*

⁷¹ *Ibidem.*, pp. IX–X.

⁷² Gherasim Oreste, *op. cit.*, p. 634.

cauza bețiilor”. La intervenția noului președinte, administrațiile multor ziare și reviste din Bucovina, precum și din România, au trimis câte un exemplar în scopul luminării și instruirii poporului⁷³. Între anii 1912 și 1914, este director al Casei Însotirii de Păstrare și Credit pentru Ostra⁷⁴.

La puțin timp după sosirea sa în Rădăuți, prin Decretul Consiliului școlar al Țării, nr. 1727/D, din 28/4/1915, este numit profesor suplinitor de religie la Gimnaziul de Stat din oraș (Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”)⁷⁵. În această funcție va profesa până la data de 12 octombrie 1922, când Ministerul Instrucțiunii Publice, prin Decretul nr. 84083, din 12 octombrie 1922, îl numește profesor titular al acestei instituții, „cu titlul provizor”⁷⁶.

Prin Ordinul Prefecturii județului Rădăuți nr. 169/17, din 28 august 1917, este numit membru în Comisia interimară a orașului Rădăuți, ca reprezentant al românilor din această localitate. În această calitate îl aflăm și după unirea Bucovinei cu România, până în 1 aprilie 1926, după cum reiese din adresa Primăriei orașului, nr. 1098 P/26, din 16/4/1926⁷⁷. Conform Certificatului nr. 7450/24, din 3 noiembrie 1924, din postura de membru al Comisiei interimare, părintele Ioan „a reorganizat birourile Primăriei Rădăuți și de atunci (1918) până astăzi (3 noiembrie 1924) le conduce în calitate de director de birou”⁷⁸. Referitor la această perioadă, aducem în atenție o altă adresă (Primăria orașului Rădăuți, nr. 4174/20, din 5 mai 1920), semnată de primarul orașului, d-l Popadiuc, prin care acesta îi cere părintelui Ioan Puiu să rămână membru al Comisiei interimare, renunțând la intenția de a demisiona. Primarul motivează rugămintea astfel: „Cu onoare vin să vă comunic, cum că, cu părere de rău, nu pot lua la cunoștință demisia anunțată, deoarece d-voastră ați devenit, prin munca cinstită și neobosită pe care ați pus-o prin aproape trei ani de zile în serviciul obștinii de aici, nu numai un factor indispensabil al

⁷³ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XIII.

⁷⁴ A se vedea Procesul-verbal din 2 noiembrie 1912. I. B., Fond I. P., d. 8, f. 3.

⁷⁵ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XI. Numirea părintelui în postul de profesor al Liceului de Stat din Rădăuți nu a fost ocolită de încercări. O scrisoare din octombrie 1913, aparținând deputatului preoțesc din Dieta bucovineană, dr. Ipolit Tarnavschi, îl informează pe Ioan Puiu despre jocurile perfide întâmplare atunci. În urma protestului profesorului Chelar, care se teme că-și va pierde serviciul odată cu numirea unui catehet în cadrul liceului, Voiuțchi intervine la mitropolit, făcându-l să revoce propunerea Consistoriului referitoare la încadrarea părintelui Puiu în această funcție: „[...] Consistoriul consimțise, Consiliul școlar al țării vă propusese *unico loco* și actul trecuse la ministeriu, unde nu lipsea decât iscălitura ministrului. Deodată [...] prof. Chelar, protestează în contra numirii unui catehet care i-ar lua pânea. Câștigă pentru protestul său pe d-rul Voiuțchi, care intervine la Exc. Sa Mitropolitul și-l face de se decide la un pas de tot, excepțional, unic în tot timpul arhipăstoriei Sale, îl face adică [astfel] că Exc. Sa revoacă propunerea sau consimțământul Consistoriului dat în absența Exc. Sale și inhibează numirea matală, care era iminentă, actul fiind chiar la ministrul pe masă”. I. B., Fond I. P., d. 10, f. 26

⁷⁶ Idem, d. 9, f. 3. Pentru mai multe informații referitoare la activitatea părintelui ca profesor al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți, a se vedea Anexa la *Statul personal al d-lui dr. Ioan Puiu, profesor. Timpul de serviciu*. I. B., Fond I. P., d. 10, f. 9.

⁷⁷ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XIII.

⁷⁸ I. B., Fond I. P., d. 11, f. 2.

reprezentanței comunale, ci ca bărbat de înțeleș și ispravă și un stâlp puternic în administrația noastră căci, dacă mi-a succes să amelioresz întrucâtva starea financiară și economică a mult încercatului nostru oraș, apoi în primul rând am să mulțumesc mult prețuitului d-niei voastre concurs pe care mi l-ați acordat cu abnegație și în mod cu totul desinteresat. De aceea, vă rog, cu toată dragostea, prea stimate domnule doctor, ca în interesul binelui obștesc să binevoiiți a remânea și mai departe membru al comisiei interimare și a revoca demisia [...] În firma speranță că-mi veți împlini dorința, vă rog, să primiți asigurarea deosebitei mele stime și venerații”⁷⁹. Prin scrisoarea din 4 februarie 1921, funcționarii primăriei Rădăuți îi mulțumesc pentru intervenția benefică manifestată într-una dintre ședințele consiliului referitoare la retribuțiile acestora⁸⁰.

În ședința din 1 martie 1924, reprezentanța comunală a orașului Rădăuți a decis cooptarea părintelui Puiu ca membru al directoriului Casei de depuneri a orașului, ocupând locul rămas vacant în urma decesului prim-consilierului Anton Șesan (adresa nr. 954/24, 3 martie 1924)⁸¹. În aceeași perioadă, i se încredințează funcția de director de birou al Casei și al Uzinei electrice orășenești, calitate onorată până în data de 31 martie 1926 (adresa nr. 555, din 1 aprilie 1926)⁸². La momentul eliberării din această funcție, colectivul Casei de depuneri îi mulțumește „pentru concursul efectiv și priceput” după „prin doi ani ca director de birou al Casei de depunere și Uzinei electrice a orașului Rădăuți”⁸³.

Tot în această perioadă, Ioan Puiu a reprezentat orașul Rădăuți la Congresul orașelor din țară, care a avut loc la Chișinău, în septembrie 1925⁸⁴. Din adresa nr. 1098.P/26, din 16 aprilie 1926, emisă de către Primăria orașului Rădăuți, aflăm și că acesta a fost timp de doi ani președinte al Comitetului Școlar Comunal și al Asistenței Sociale⁸⁵.

Cu ocazia retragerii din cadrul conducerii *orașului*, Comisia interimară „se vede plăcut obligată să [vă] exprime mulțumirile și recunoștința sa pentru activitatea multilaterală și munca desinteresată [ce ați depus] prin aproape nouă ani în serviciul Primăriei orașului Rădăuți”⁸⁶.

Decizia nr. 3354, din 17 martie 1927, îl arată pe protopopul Ioan Puiu ca fiind „membru de drept în Consiliul județului Rădăuți”, „ca reprezentant al cultului celui mai numeros”⁸⁷. Din această postură, va participa la ședințele Consiliului județean⁸⁸, contribuind eficient la bunul mers atât al bisericii, cât și al cetățenilor

⁷⁹ Idem, d. 10, f. 21.

⁸⁰ Idem, d. 16, f. 4.

⁸¹ Idem, d. 11, f. 1.

⁸² *Ibidem*, f. 15.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XV.

⁸⁵ I. B., Fond I. P., d. 11, f. 16.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ *Ibidem*, f. 19.

⁸⁸ A se vedea invitația nr. 4363/27, din 14 iunie 1927. I. B., Fond I. P., d. 11, f. 18.

din județ. O adeverință din noiembrie 1938 ne informează cu privire la faptul că, timp de aproape două decenii, părintele Puiu a fost membru activ al Societății culturale „Clubul român” din Rădăuți, în cursul acestei perioade fiind ales secretar, vicepreședinte și președinte, „dezvoltând o remarcabilă activitate”⁸⁹.

Între anii 1915 și 1934 Ioan Puiu a fost membru activ al Asociației clerului ortodox din județul Rădăuți, ocupând diferite funcții în conducere (secretar, vicepreședinte și președinte)⁹⁰. Din această perioadă se păstrează o scrisoare (nr. 67/35) emisă de către preoții protopopiatului Storojineț, în urma ședinței Asociației județene a clerului din 30 mai 1935, prin care aceștia își exprimă deplina încredere în persoana părintelui Puiu, mulțumindu-i pentru „munca și interesul arătat preoțimii în greaua situație în care se află”⁹¹.

După Primul Război Mondial, maghiarii atentau la integritatea teritorială a României, motiv pentru care s-a format o mișcare populară antirevizionistă, Liga antirevizionistă, cu centrul la Cluj. Filiala din Rădăuți a Ligii a fost condusă, vreme de mai mulți ani, de către părintele Ioan Puiu, „lăsând în urmă una dintre cele mai plăcute amintiri” din conducerea acestei societăți⁹².

Prin decizia ministerială nr. 21891/946, publicată în „Monitorul Oficial”, nr. 107 din 9 mai 1946, p. I.B., părintele consilier dr. Ioan Puiu este numit „membru prin Comisiunea pentru informarea, trierea și propunerea personalului clerical refugiat ce urmează a fi încadrat în posturile bugetare”⁹³. Totodată, în baza actului nr. 226, din 4 noiembrie 1946, aflăm că acesta a făcut parte din Uniunea Preoților Democrați din România⁹⁴.

PERIOADA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Părintele Ioan Puiu ne-a lăsat scris un referat care prezintă situația Mitropoliei bucovinene în perioada anilor 1939–1940, accentul căzând asupra zilelor de 27 și 28 iunie (joi și vineri) ale anului 1940. Manuscrisul de cinci pagini expune realitatea cruntă a ocupării teritoriului bucovinean de către trupele sovietice, fapt care a cauzat evacuarea urgentă a Mitropoliei, cu tot ceea ce presupunea aceasta (funcționari, odoare, arhivă ș.a.m.d.). Astfel, prin intermediul acestor rânduri, aflăm cele petrecute cu odoarele mitropolitane, dar și cu cele mănăstirești din ținutul Bucovinei, precum și atitudinea câtorva dintre preoții bucovineni din timpul evacuării. Minuțiozitatea, atenția și talentul literar al părintelui transpar și de această dată, referatul constituindu-se într-un veritabil document de istorie bisericească bucovineană⁹⁵.

⁸⁹ I. B., Fond I. P., d. 12, f. 5.

⁹⁰ *Ibidem*, f. 6.

⁹¹ *Idem*, d. 16, f. 7.

⁹² *Idem*, d. 12, f. 7.

⁹³ *Ibidem*, f. 12.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 13.

⁹⁵ *Idem*, d. 15, f. 2–4.

Acest referat este însoțit și de o listă cu numele preoților refugiați din Bucovina, precum și repartitia acestora în diferite zone ale României. Lista prezintă ștersături, modificări, adăugiri ulterioare, având aspectul unei ciorne. Din cuprinsul acesteia aflăm informații referitoare la stabilirea și încadrarea preoților bucovineni în zone precum Râmnic (Episcopia Râmnic – Noul Severin), București (Arhiepiscopia Bucureștilor), Argeș (Episcopia Argeșului), Iași (Arhiepiscopia Iașilor), Botoșani, Neamț, Roman (Episcopia Romanului), Buzău (Episcopia Buzăului), Sibiu (Arhiepiscopia Sibiului), Cluj (Episcopia Clujului), Arad (Episcopia Aradului), Caransebeș (Episcopia Caransebeșului), Timișoara (Episcopia Timișoarei), Oradea, Maramureș (Episcopia Maramureșului), fiind redată numele preoților și parohiile în care aceștia s-au stabilit⁹⁶.

Conform Ordinului de serviciu nr. 6, din 20 martie 1944, părintele dr. Ioan Puiul „se evacuează în interes de serviciu, de la Cernăuți în localitatea Curtea de Argeș, jud. Argeș”, fiind însoțit de soția Domnica, fiica Lidia, nepoata Domnica Gauduș și ginerele Octavian Gherman⁹⁷. Mai târziu, conform unei declarații din 8 decembrie 1944, îl găsim la Săvârșin, jud. Arad, prezentând obiectele pe care le-a luat odată cu plecarea în refugiu, din Cernăuți⁹⁸. După ce enumeră obiectele de strictă necesitate luate odată cu evacuarea, părintele afirmă următoarele: „Toate aceste lucruri le-am cumpărat înainte de 1940, [...] constituind toată străduința și averea unei familii de funcționar public, înălbit în slujba Bisericii și Statului, în curs de 35 ani de activitate”⁹⁹.

În perioada evacuării, Ioan Puiul este delegat de către Mitropolia Bucovinei să reprezinte interesele bisericii bucovinene în administrația Fondului bisericesc care, la acea vreme, își mutase sediul la București. În acest scop, va locui o perioadă în București, serviciul de legătură făcându-se prin trimiși speciali¹⁰⁰. Autorizația de călătorie nr. 94, din 30 septembrie 1944, îi permite deplasarea în comuna Săvârșin, jud. Arad, călătoria desfășurându-se în interes de serviciu¹⁰¹. Ordinul de serviciu nr. 9124/945, din 15 decembrie 1945, prezintă delegarea acestuia spre a interveni în numele Mitropoliei Bucovinei de Sud la Ministerul Cultelor și la Administrația Fondului Bisericesc din București, „pentru rezolvarea unor chestiuni oficiale”¹⁰².

⁹⁶ *Ibidem*, f. 5–6.

⁹⁷ Într-o primă etapă a evacuării (iunie 1940), părintele se refugiază la Suceava, locul în care Mitropolia Bucovinei își stabilise reședința provizorie. I. B., Fond I. P., d. 15, f. 8, Certificatul nr. 6432/944, din 2 ianuarie 1945; d. 13, f. 2.

⁹⁸ *Idem*, d. 21, f. 4.

⁹⁹ *Ibidem*, f. 4.

¹⁰⁰ I. B., Fond I. P., d. 13, f. 4. Adresa nr. 1115/1945, Curtea de Argeș, 13 februarie 1945.

¹⁰¹ *Ibidem*, f. 3.

¹⁰² *Ibidem*, f. 6.

ACTIVITATEA LITERARĂ

De-a lungul timpului, Ioan Puiu a publicat studii și articole cu tematică istorico-teologică, multe dintre acestea, cu adevărat valoroase, făcând parte din tezaurul cultural teologic bucovinean: *Unirea de la Florența* – studiu lucrat în perioada studenției, însumând 100 de pagini; *Doctrina dogmatică a lui Atanasie cel Mare în scrierile: Despre întruparea cuvântului lui Dumnezeu și Către elini* – studiu la care s-au anexat și traduceri în limba română ale acestor două apologii (cea dintâi a fost publicată în revista „Candela” de la Cernăuți, începând din anul 1912); *Ceva despre francmasonerie*, în „Viitorul”, Cernăuți, 1913; *Cititoria lui Bogdan cel Bătrân*, în „Anuarul Liceului de Fete din Rădăuți”, 1923–1924; *Biserica misionară*, Cernăuți, Editura ziarului „Glasul Bucovinei”, 1928; *Pastorația individuală și colectivă*, Cernăuți, 1929; *Un pelerinaj român la Ierusalim*, Cernăuți, 1930; *Misionarism religios în Bucovina*, în „Misionarul”, Chișinău, 1930; *Concordanța biblică* 576 de pagini de coală în manuscris, manual publicat la Editura Doxologia din Iași, în 2018; *Biserica „Pogorârea Duhului Sfânt” din Rădăuți – Suceava*, manuscris, Rădăuți, 1961; predici și diferite articole în revistele „Candela” (1912–1947), „Credința”, „Foaia oficială a Arhiepiscopiei și Mitropoliei Cernăuți” (respectiv Suceava)¹⁰³.

CATEDRALA DIN RĂDĂUȚI

Puțini sunt cei care știu că de numele părintelui Ioan Puiu se leagă și construirea Catedralei din Rădăuți, numită odinioară „Catedrala Unirii Naționale”. În acest sens, s-a păstrat de la părintele Puiu un manuscris care prezintă istoria construirii acestei biserici impunătoare, cu detalii importante pentru rădăuțenii care astăzi sunt oblăduiți de lăcașul de cult ce domină înălțimile orașului.

Dintr-o însemnare găsită într-o scrisoare (cu aspect de ciornă) pe care părintele ar fi trimis-o unui consilier eparhial, aflăm că cele consemnate în acest manuscris erau destinate publicării în revista Mitropoliei Moldovei și Sucevei, astfel încât un viitor scriitor interesat de Catedrala din Rădăuți să aibă la dispoziție „datele de orientare cele mai necesare”. Acesta este neplăcut surprins de intervențiile neveridice efectuate la nivelul textului, fiind omise intenționat numele pictorului Iosif Keber, ale preoților I. Breabăn, Oreste Gherasim și Miltiade Iftodi, personalități ale timpului implicate activ în ridicarea lăcașului de cult, precum și alte detalii scoase din text. De aceea, se vede nevoit a se adresa direct Mitropoliei, spre a cere explicațiile necesare, precum și motivul pentru care a fost criticat în absență¹⁰⁴.

Caietul în care se păstrează această monografie a Catedralei însumează 18 file, 16 dintre acestea cuprinzând scrierea propriu-zisă. Se prezintă motivul pentru care

¹⁰³ Ioan Puiu, *Autobiografie*, I. B., Fond I. P., d. 1, f. 3; Ioan Puiu, *Concordanța biblică*, p. X.

¹⁰⁴ I. B., Fond I. P., d. 17, f. 19.

s-a luat hotărârea de a se construi o catedrală în orașul Rădăuți, contextul istoric, demersurile care s-au făcut în vederea obținerii unui teren propice construirii, preoții și credincioșii implicați în acest demers, desfășurarea propriu-zisă a lucrărilor, stagnarea acestora, societățile angajate în construire, cheltuieli, detalii referitoare la planul bisericii, precum și unele aspecte arhitecturale și picturale.

În tot acest demers de construire, părintele Puiu a fost delegat în a solicita concursul autorităților locale spre a obține, prin schimb, un teren potrivit pentru ridicarea Catedralei¹⁰⁵. „S-a convenit asupra schimbului grădinii din estul Bisericii Sf. Nicolai, proprietatea Sf. Mitropolii a Bucovinei, cu o parcelă corespunzătoare din centrul orașului, situată în verticala străzii Ștefan cel Mare, proprietatea orașului Rădăuți”¹⁰⁶. Pe parcursul lucrărilor, s-a implicat în mod direct în alocarea bugetului anual necesar, aspect facilitat de poziția sa ca președinte al Comisiunii bugetare a Adunării Eparhiale bucovinene. În acest sens, aducem în atenție următoarele: „Timp de 20 ani (1925–1945), cât a funcționat ca președinte al Comisiunii [...], preotul dr. Ioan Puiu a intervenit cu succes ca să se prevadă în bugetul eparhial, în fiecare an, sume însemnate pentru zidirea de biserici, între care biserica Pogorârea Duhului Sfânt de la Rădăuți era considerată în rândul cel dintâi”¹⁰⁷.

Ioan Puiu consemnează că „la început lucrările au progresat cu mult elan, mai târziu însă, din diferite cauze (criza financiară mondială din 1930–1933; procesul cu Societatea «Granitul»; diferite proiecte de modificare la planul original al bisericii; conversiunea datoriilor agricole; Războiul Mondial II), au mers mai încet, ba la anumite intervale de timp au fost întrerupte pentru ani întregi”¹⁰⁸. Aceste lucrări au durat 34 de ani, din vara anului 1927 până în mai 1961, timp în care simțul de solidaritate creștinească dintre preoții și credincioșii protopopiatului Rădăuți și-a spus cuvântul¹⁰⁹. Târnosirea bisericii a avut loc în data de 28 mai 1961, fiind oficiată de către mitropolitul Iustin Moiescu, prin aceasta Catedrala „Pogorârea Duhului Sfânt” din Rădăuți intrând în slujba chemării sale¹¹⁰.

Un aspect notabil consemnat de Ioan Puiu în manuscrisul menționat este următorul: „Executarea acestei opere s-a început într-un timp când popoarele lumii se bucurau de reîntronarea păcii, după un Război Mondial pustiitor, și s-a terminat în mijlocul unei puternice acțiuni mondiale pentru menținerea acestei păci. Ea se prezintă deci ca un simbol al păcii pentru care luptăm cu toții. [...] Înzestrată cu un bogat tezaur de sacră podoabă artistică și prezentându-se ca un monument de largi proporții arhitectonice, noua catedrală se înscrie în rândul celor dintâi biserici ortodoxe din țară”¹¹¹.

¹⁰⁵ Ioan Puiu, *Biserica Pogorârea Duhului Sfânt în Rădăuți – Suceava*, p. 2, I. B., Fond I. P., d. 17, f. 3.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 3.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 4.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 5.

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 15.

¹¹¹ *Ibidem*.

MEMBRU DE ONOARE

Așa cum aflăm din documentele personale ale părintelui Ioan Puiu, acesta a făcut parte, în vremea studenției, din Societatea academică-teologică română „Academia Ortodoxă”. După absolvirea studiilor, conform actului nr. 66, din 5 decembrie 1910¹¹², este ales membru emerit al Societății, numire unanimă în cadrul Adunării generale ordinare din 17 noiembrie 1910. Pentru frumusețea și importanța actului înmănat proaspătului absolvent, redăm mai jos conținutul acestuia: „Mult stimat domnule doctor, mic e fără îndoială numărul aceluia care privesc o chestie comună cu aceeași conștiințozitate și interes ca și afacerile private. Grija prea mare de conservare a eu-lui propriu îl preocupă aproape pe fiecare, totul se învârtă în jurul propriei persoane. De aici cauza că noi, românii – și nu numai de pe acest tărâm, dară și de mai departe –, nu prezentăm ca națiune o icoană care să se poată numi îmbucurătoare. Puținii cei cari știu aduce interesele proprii în concordanță cu ale mulțimii sunt așa-numiții «corbi albi». [...] Calitățile dv. personale și felul cum pricepeți a face parte dintr-o societate trebuiau să-l câștige pe fiecare; a asculta lucrările dv. literare era o plăcere nu numai pentru noi, dară și pentru mai marii noștri. Retrăgându-vă dintre noi după absolvirea studiilor, nimic n-a fost în stare să vă rețină de a-l scoate din întuneric, de a-l lumina și a-l convinge de ceea ce este pe obiditul nostru popor. Trecutul și prezentul d-voastre ni dau dreptul de a avea cele mai frumoase speranțe și în viitor. N-au vorbit altceva decât meritele dv. necontestate, dacă la Adunarea generală ordinară din 17 noevre st.n. a.c. ați fost numit de societatea noastră unanim, cu bucurie și entuziasm de membrul ei emeritat. Această distincție adusă din sufletul unor inimi tinere este prinosul nostru de recunoștință ce vi-l putem aduce. Vă roagă să primiți asigurarea respectului și a dragostei ce v-o păstrează societatea”¹¹³.

Conform adresei nr. 83/20, din 25 octombrie 1920, este ales „membru onorar” al Societății culturale „Ștefan cel Mare” din Rădăuți, titlu acordat în ședința Adunării generale din 25 octombrie 1920. Alegerea este motivată de meritele părintelui „câștigate pentru binele și prosperarea societății”¹¹⁴. El a fost ales președintele acestei Societăți încă din anul 1919, timp în care, în data de 28 august 1919, s-a organizat în Rădăuți o serbare națională la care au participat societățile culturale din județ (cabinetele de lectură, arcășiile ș.a.), cu un efectiv de cel puțin 10 000 de participanți, „pentru a sărbători mărețul act al unirii tuturor românilor”. Despre acest eveniment ne vorbește chiar Ioan Puiu în autobiografia sa: „Congresul a fost onorat cu prezența domnilor: prof. univ. Nicolai Iorga, prof. univ. dr. Ion Nistor, ministru al Bucovinei și generalul Zadik, care a condus armata română la preluarea în stăpânire românească a Bucovinei. Pe Piața Unirii din centrul orașului s-a săvârșit un serviciu divin, după care a cuvântat prof. N. Iorga.

¹¹² I. B., Fond I. P., d. 16, f. 1–2.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ *Idem*, d. 10, f. 25.

În curtea gospodăriei comunale, de lângă templul evreiesc, s-au adunat țărani ca să asculte «Cisla», operetă de Ciprian Porumbescu, și să se încingă la dansurile populare; iar în sala de reprezentații din Casa Germană s-a dat o masă pentru oaspeții și reprezentanții invitați (cca 500 [de] persoane). Subsemnatul a binevenat pe cei prezenți. Au vorbit apoi prof. N. Iorga, prof. I. Nistor și alți oaspeți. Venitul net al încasărilor s-a cifrat la 10 000 [de] lei¹¹⁵.

DISTINCȚII, APRECIERI, MULȚUMIRI

Consistoriul arhiepiscopesc al Bucovinei, prin adresa nr. 1751, din 16 martie 1920 st.n., exprimă „deplina sa recunoștință și mulțumită pentru multlăudaverul zel și abnegațiunea” părintelui Ioan Puiu dovedite în administrarea unei părți din moșia Fondului bisericesc al Bucovinei în timpul invaziilor rusești¹¹⁶.

Mitropolitul Gurie al Basarabiei¹¹⁷ transmite părintelui (prin intermediul unei scrisori – nr. 10737, din 24 noiembrie 1933) mulțumiri „cu recunoștință” pentru contribuția și prestația acestuia în cadrul Soborului misionar organizat la Chișinău, în perioada 29 octombrie – 1 noiembrie 1933. Printre altele, mitropolitul precizează următoarele: „Subiectul P.C. voastre a fost ascultat cu o încordată atențiune de noi și de sobor, ceea ce arată cu prisosință pregătirea și darul dumnezeiesc al vorbirii de care vă bucurați și care a fost recunoscută de întreg soborul. Faptul că P.C. voastră ați răspuns cu însuflețire la apelul și inițiativa noastră, nu poate fi trecut cu vederea, mai ales că prin prezența P.C. voastre ați contribuit într-o largă măsură la strălucirea și reușita pe care acest sobor a avut-o. Pentru toate aceste contribuții personale ale P.C. voastre, noi, ca președinte al acelu sobor, vă binecuvântăm arhiereste și vă dorim sporul și dobânda cuvenită pentru alesele P.C. voastre însușiri în lucrul pe ogorul Domnului nostru Iisus Hristos¹¹⁸”.

Mitropolia Bucovinei, în semn de prețuire pentru activitatea părintelui Ioan Puiu, i-a acordat, în anul 1923, distincția de exarh (iconom)¹¹⁹, iar în data de 26 octombrie 1925, în Catedrala Mitropolitană din Cernăuți, arhiepiscopul Nectarie Cotlarciuc l-a hirotesit „arhipresviter staurofor¹²⁰”.

Conform autobiografiei, în decembrie 1922, a fost decorat cu ordinul „Coroana României în grad de cavaler¹²¹”. Cu ocazia vizitei în Polonia, însoțindu-l pe mitropolitul Visarion Puiu, care făcea parte din delegația Bisericii Ortodoxe

¹¹⁵ Ioan Puiu, *Concordanță biblică*, p. XIV.

¹¹⁶ I. B., *Fond I. P.*, d. 16, f. 3.

¹¹⁷ Pentru mai multe detalii referitoare la acest mitropolit, vezi Constantin N. Tomescu, *Arhipăstorul Gurie Grosu al Basarabiei*, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2017.

¹¹⁸ I. B., *Fond I. P.*, d. 16, f. 5.

¹¹⁹ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XV.

¹²⁰ I. B., *Fond I. P.*, d. 6, f. 2.

¹²¹ Ioan Puiu, *op. cit.*, p. XV.

Române, condusă de patriarhul dr. Miron Cristea, a primit distincția „Crucea de aur pentru Merit” (polonă), aprobată mai apoi de Ministerul Afacerilor Externe, prin Ordinul nr. 10689/3 C.O., din 17 februarie 1939¹²². La începutul anului 1944, avea să primească ordinul „Steaua României” în grad de cavaler, recunoscându-i-se meritele pentru întreaga activitate desfășurată în timpul războiului în cadrul bisericii bucovinene și al societății (Ministerul Cultelor, nr. 37608/43, din 13 martie 1944, Brevet nr. 61/43//1288)¹²³.

După o lungă și prodigioasă activitate în administrația bisericii din Bucovina (35 de ani de activitate), conform adresei nr. 6914/945, din 19 septembrie 1945, părintele Ioan Puiu va fi „pus în retragere”, „pentru limită de vârstă, în data de 31 decembrie 1945”¹²⁴, pensionându-se cu data de 1 ianuarie 1946, în baza deciziei nr. 10820¹²⁵. Cu această ocazie, mitropolitul Emilian Antal îi adresează o scrisoare de recunoștință (nr. 140/946, din 9 ianuarie 1946) pentru toată munca depusă în slujba bisericii și a neamului românesc pe parcursul întregii sale vieți: „Preacucerniciei Sale părintelui dr. Ioan Puiu, după o bogată, multiplă și laborioasă activitate în slujba bisericii bucovinene ați încheiat cariera Prea Cucerniciei Voastre, trecând la pensie. Folosim acest prilej spre a vă exprima călduroase mulțumiri pentru râvna ce ați depus în toate împrejurările și mai ales în funcțiunea de consilier referent la secția administrativ-bisericească a Consiliului nostru eparhial, pentru bunul mers al serviciului, pentru truda zi de zi în slujba bisericii și pentru deosebitul zel ce l-ați dovedit cu calitățile alese ale Prea Cucerniciei Voastre întru conducerea treburilor ce v-au fost încredințate. Rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască încă mulți ani fericiți și vă împărtășim arhieresti binecuvântări”¹²⁶.

Așa cum reiese din corespondența părintelui, acesta, deși era pensionat, a păstrat legătura cu Mitropolia Bucovinei, implicându-se îndeosebi pe plan cultural prin alcătuirea de articole, predici ș.a., fiind la zi cu cele petrecute în eparhie¹²⁷.

MOARTEA PĂRINTELUI IOAN PUIUL

Conform unei note redacționale aparținând Lilianei Gherman, o nepoată a preotului dr. arhipresviter stavrofor Ioan Puiu, acesta se stinge din viață în data de 14 septembrie 1967¹²⁸ (Praznicul Înălțării Sfintei Cruci), la vârsta de 85 de ani, „fiind petrecut la groapă, cu dragoste, regret și venerație, de întreaga suflare a orașului Rădăuți”¹²⁹.

¹²² *Ibidem*.

¹²³ *Ibidem*.

¹²⁴ I. B., Fond I. P., d. 23, f. 14.

¹²⁵ *Ibidem*, f. 17.

¹²⁶ Idem, d. 16, f. 10.

¹²⁷ A se vedea, în acest sens, adresa nr. 990/947, din 10 februarie 1947. I. B., Fond I. P., d. 16, f. 11.

¹²⁸ A se vedea și Certificatul de deces din 17 august 2005, eliberat pe baza Actului de deces nr. 201, din 14 septembrie 1967. I. B., Fond I. P., d. 27, f. 1.

¹²⁹ Ioan Puiu, *Concordanță biblică*, p. XVI.

Mai multe detalii referitoare la înmormântare sunt consemnate de către Gherasim Oreste într-un articol publicat în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”: „Înmormântarea regretatului preot a avut loc sâmbătă, 16 septembrie [...] Slujba pogribaniei a fost săvârșită în catedrala din Rădăuți, unde era depus corpul său neînsuflețit, de către P. Cuv. Sa Păr. Vicar, arhimandritul Irineu Crăciunaș, ca reprezentant al Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin Moisescu, înconjurat de un sobor de preoți. În cuvinte emoționante P.C. Sa Părintele Vicar a scos în relief personalitatea preotului dr. Ioan Puiu, ca om, ca slujitor, ca teolog și ca îndrumător misionar, evidențiind înțeleapta păstorire, cultura aleasă și întreaga sa activitate pe tărâm cultural-social. [...] În fața criptei familiale din cimitirul orașului, a vorbit P.C. preot O. Gherasim, fost elev al decedatului, care a adus un omagiu postum părintelui sufletesc și pedagogului Ioan Puiu, îndrumătorul spre preoție al multor ucenici ai săi. P.C. Protopop Miltiade Iftode a încheiat seria cuvântărilor aducând preotului Ioan Puiu un ultim omagiu din partea preoților care slujesc în protopopiatul Rădăuți”¹³⁰.

Prin moartea sa, preoțimea de pe meleagurile bucovinene „pierde o aleasă figură de slujitor al altarului, remarcabilă prin cultura sa temeinică, prin devotament în misiunea pastoral-misionară, didactică și administrativă ce i-a fost încredințată în decursul anilor, prin demnitatea și prestigiul cu care a reprezentat biserica și clerul”¹³¹.

CONCLUZII

Părintele Ioan Puiu face parte din pleiada preoților bucovineni care au făcut cinste bisericii și neamului românesc din acest colț de țară. Spirit energic, devotat slujirii preoțești, dar și interesului național, desfășurând o activitate plurivalentă, a dovedit că la baza bunului mers al istoriei stau virtuți precum demnitatea, cultura, seriozitatea, fidelitatea. În acest sens, părintele profesor dr. Ioan Zugrav, unul dintre prietenii și colaboratorii săi, a arătat că „preotul Ioan Puiu a avut calitatea aleasă de a fi sever cu sine și îngăduitor cu alții, evidențiindu-se în chip deosebit în toate împrejurările și răspunderile ce i s-au încredințat”¹³².

Preotul dr. arhipresviter stavrofor Ioan Puiu constituie un reper printre bucovinenii de odinioară, necesitând a fi săpat adânc în memoria colectivă, dar și personală, spre a-i urma exemplul în contemporaneitate, în contextul crizei de valori și de repere cu care se confruntă societatea.

¹³⁰ Gherasim Oreste, *op. cit.*, p. 634.

¹³¹ *Ibidem*, p. 633.

¹³² *Ibidem*, p. 634.

BIBLIOGRAFIE

1. „Anuarul Mitropoliei Bucovinei pe anul 1937”, Cernăuți, 1937.
2. Dan, Dimitrie, *Rolul preoției bucovinene în menținerea românismului de la robirea (1775) la desrobirea Bucovinei (15 XI 1918)*, Cernăuți, 1925.
3. Institutul „Bucovina”, Fond *Dr. Ioan Puiu*, dosarele: 1–13, 15–17, 21, 23, 27.
4. Oreste, Gherasim, „Preot dr. Ioan Puiu”, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei. Revista oficială a Arhiepiscopiei Iașilor și a Episcopiei Romanului și Hușilor”, anul XLIII, nr. 9–10, 1967.
5. Păcurariu, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, ediția a II-a, revăzută și întregită, București, Editura Enciclopedică, 2002.
6. Palade, Marian, *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă: arhieriei, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei. Lexicon*, Pătăruți, Editura Heruvim, 2012.
7. Puiu, Ioan, *Concordanță biblică*, carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, Editura Doxologia, 2018.
8. Idem, „Un pelerinaj român la Ierusalim”, extras din „Candela”, anul XLI, nr. 4–6, 1930.
9. Satco, Emil, *Bucovina. Contribuții cultural-științifice. Dicționar IX*, Suceava, 2000;
10. Idem, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, 2004.
11. Tomescu, Constantin N., *Arhipăstorul Gurie Grosu al Basarabiei*, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2017.
12. Ungureanu, Constantin, „Facultățile de la Universitatea din Cernăuți (1875–1919)”, în „Studia Universitatis Moldaviae”, nr. 4 (104), 2017.
13. Valenciuc, Ioan-Paul, *Preoțimea ortodoxă din Bucovina în timpul ocupației habsburgice (1775–1918)*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2016.
14. Valenciuc, Dumitru, *1916 – Dosar relativ la Bucovina și organizația ei*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2018.